

ODREĐIVANJE FAKTORA KOJI UTJEČU NA KVALITETU ŽIVOTA I ZDRAVLJE ŽENA S INVALIDITETOM U RADNO AKTIVNOJ DOBI

Voditelj projekta: dr. Tomislav Benjak

Glavni istraživač: dr. Andreja Barišin

Suradnja: Udruga za promicanje istih mogućnosti (UPIM), MZiSS, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Udruga osoba s invaliditetom, portal Moj posao.hr i HZJZ

stručno / znanstveni istraživački projekt

trajanje: 01. travnja 2009. - 01. travnja 2010.

Činjenice

UN – invaliditet u populaciji: od deset stanovnika bar je jedan u izvjesnoj mjeri osoba s invaliditetom - 450 milijuna ljudi u svijetu

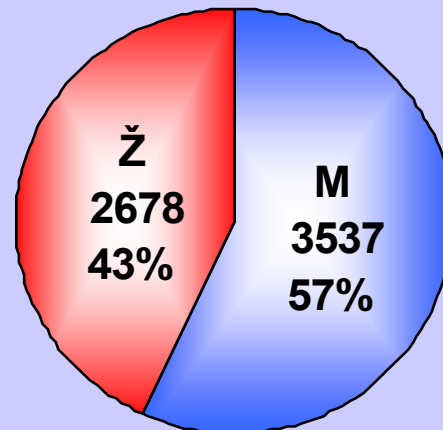
HR – 2001. godine 423 891 osoba s invaliditetom odnosno 10% ukupne populacije

– 2010. (siječanj) 511 080 osoba s invaliditetom oko 11,5% ukupne populacije RH od čega je 205 662 žena (40,2%) dostupno na www.hzjz.hr

HZZZ – je evidentirao dana 31. 03. 2010.

ukupno 6498

nezaposlenih
osoba s invaliditetom

(M se više javljaju
na burzu rada)

Činjenice - žene

Među osobama s invaliditetom **populacija ŽENA** je izloženija riziku od socijalne isključenosti s obzirom na **kvalitetu života**

Potreba za istraživanjima koja će **prepoznati** i **identificirati** glavne **interese** žena i pojedinih razloga zadovoljstva odnosno nezadovoljstva kvalitetom života

i **skrenuti pažnja** nacionalnih i svih zainteresiranih institucija - da uvidom u dobivene rezultate unaprijede socijalnu i zdravstvenu skrb za žene s invaliditetom u društvu

Kvaliteta života (KŽ)

Podrazumijeva: zadovoljavanje potreba
ostvarivanja interesa
vlastitih izbora vrijednosti
i težnji na različitim područjima
u različitim razdobljima života

Žene s invaliditetom

pravo na ravnopravnu poziciju
u ostvarivanju zadovoljavajuće K Ž

Na K Ž utječe čovjekovo tjelesno i duševno zdravlje,
razina samostalnosti, socijalni kontakti, osobna
vjerovanja i odnos s važnim karakteristikama okoline
(WHOQOL-group, 1994; prema Jang i sur., 2004)

Invaliditet i rad

- Invaliditet je često posljedica rada i događaja tijekom radnog procesa u radnoj dobi, **ili** je već prisutan od najranije dobi, odnosno stečen tijekom života
- **Žene** su posebno, osim što im invaliditet utječe na radnu sposobnost, rizične (osjetljivije) na socijalnu isključenost

Pravo na rad

- **EU i invaliditet** - prioritet Akcijskog Plana za period 2007. -2013. ponovno uključivanje u rad i rehabilitacija osoba s invaliditetom i prilagodba radnih mjesta
- **Nacionalna strategija** - jedno od temeljnih ljudskih prava osoba s invaliditetom je pravo na rad i zapošljavanje
- **Zapošljavanje** – u razdoblju stjecanja i utvrđivanja invaliditeta, posebnu pozornost posvetiti potencijalnom dosegu kvalitete života osobe (profesionalno usmjeravanje, osposobljavanje za produktivan rad i zapošljavanje)
- **Cilj** je da takve osobe postanu stvaratelji, a ne pasivno orijentirane osobe isključivo sa socijalnom pomoći društva

Opći cilj projekta

- Znanstvenim metodama: odrediti faktore koji bi pridonijeli daljnjem unapređenju

ZAPOŠLJAVANJA,

LEGISLATIVE,

MODALITETA SKRBI za žene s
invaliditetom

- ~ na osnovu osobnog iskaza ispitanica,
nezaposlenih i zaposlenih žena s invaliditetom,
radi povećanja njihove kvalitete života, zdravlja
te izjednačavanja mogućnosti

Specifični ciljevi

1. **Dokazati važnost zapošljavanja** kao faktor koji utječe na kvalitetu života i zdravlje žena s invaliditetom;
2. **Odrediti i rangirati prema važnosti faktore** koji **doprinosu**, prema iskazu ispitanica, njihovoj kvaliteti života te zdravlju

Specifični ciljevi

3. Odrediti salutogenetske faktore - pronaći u skupini nezaposlenih žena s invaliditetom one koje žive kvalitetom života uobičajenoj za opću populaciju.

~ Temeljem njih, regresijskom analizom, odrediti faktore koji su važni za održavanje zadovoljavajuće kvalitete života. Ti faktori, održanja zdravlja i nastajanja dobrog osjećaja zdravlja, na taj način se nazivaju salutogenetski

4. Odrediti modele skrbi za nezaposlene žene s invaliditetom na osnovi salutogenetskih faktora koji bi potakli stvaranje faktora za koje je znanstveno dokazano da podižu KŽ i pomažu da osoba lakše prevlada period do mogućeg zapošljavanja

Specifični ciljevi

5. Pridonijeti kvalitetnoj provedbi sadašnje te unapređenju slijedeće Nacionalne strategije za osobe s invaliditetom

~ pomoću rezultata ovog istraživanja i ustanovljavanja potreba žena s invaliditetom

*Tijekom provođenja projekta se nije odstupalo od postavljenih ciljeva

Provedba - Ispitanice

- Žene s invaliditetom od 19 – 65 godina
- Ukupno **296** žena s invaliditetom je ispitano
~137 zaposlenih i **~159** nezaposlenih

Struktura prema dobi

- srednja dob **z**aposlenih žena je 40,5 godina
 $\pm 12,03$
- srednja dob **nez**aposlenih žena je 35,9
godina $\pm 11,9$.

Provedba - Metoda

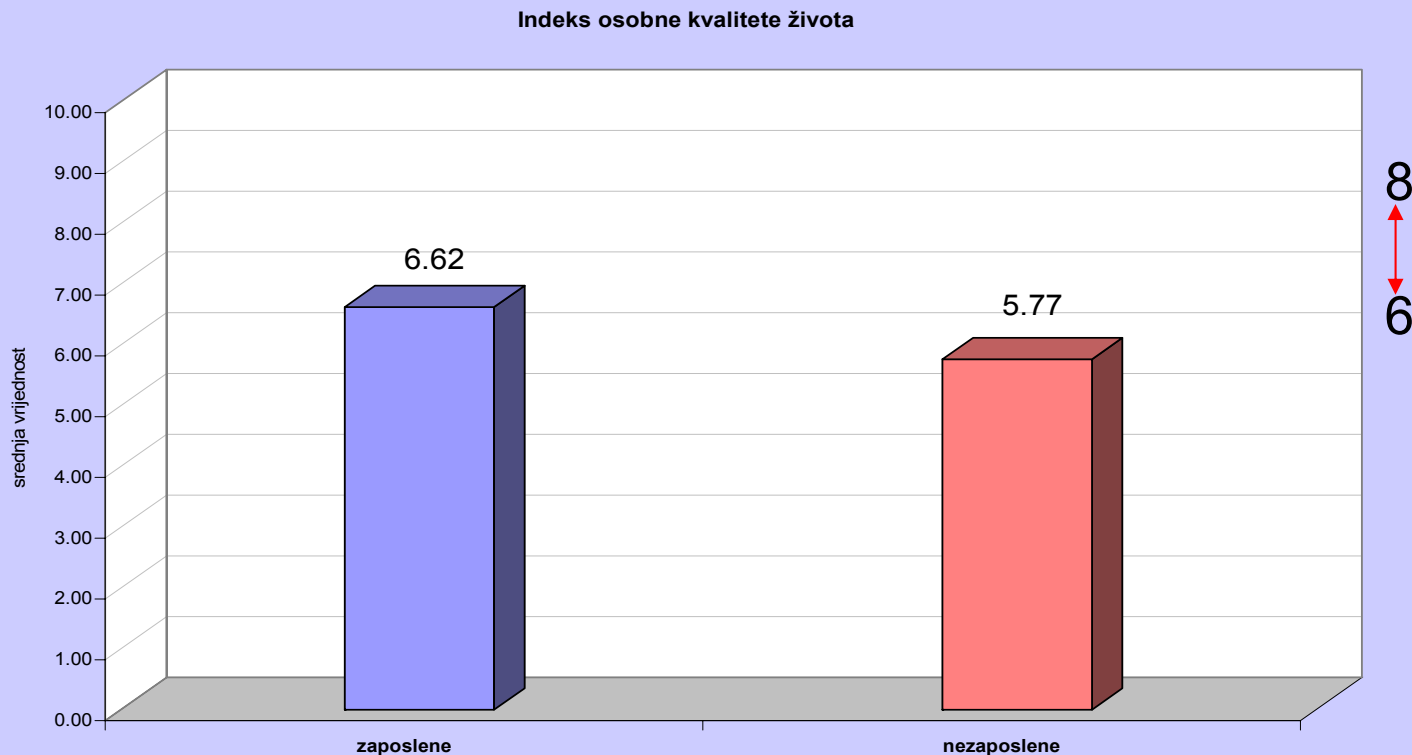
- Podaci su prikupljeni anketnim upitnikom (4 dijela)
- Anketiranje KŽ je bilo **anonimno** i **dobrovoljno**
- Demografski dio - dob, mjesto prebivališta, bračni status, stručna sprema i prisutnost dr. kroničnih bolesti
- PWI „Personal wellbeing index“ Robert A. Cummins - mjeri subjektivnu kvalitetu života multidimenzionalno
- WHOQOL-BREF_{SZO} - mjeri samoprocjenu zdravlja i kvalitete života zahvaća 4 domene tjelesno zdravlje, psihičko zdravlje, socijalne odnose i okolinu
- LOT „The Life Orientation Test“ Antonovski 1993; Schnyder 2000 – mjeri životnu orijentaciju kroz osjećaj koherentnosti

Provedba - Etika

- **Suglasnost** etičkih povjerenstava Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo **je dobivena**
- **Pismo pristanka** se predočilo ispitanicama u kojem su objašnjeni razlozi anketiranja
- Po predočenju i usmenom objašnjenju, ispitanica je **svojevoljno** nečitko potpisala pristanak za sudjelovanje
- **Cijeli postupak je anoniman** čime se garantirala sigurnost identiteta ispitanica, odnosno identifikacijski podaci (osim šifre) ne postoje
- Svaka ispitanica je u bilo kojem trenutku imala pravo odustati

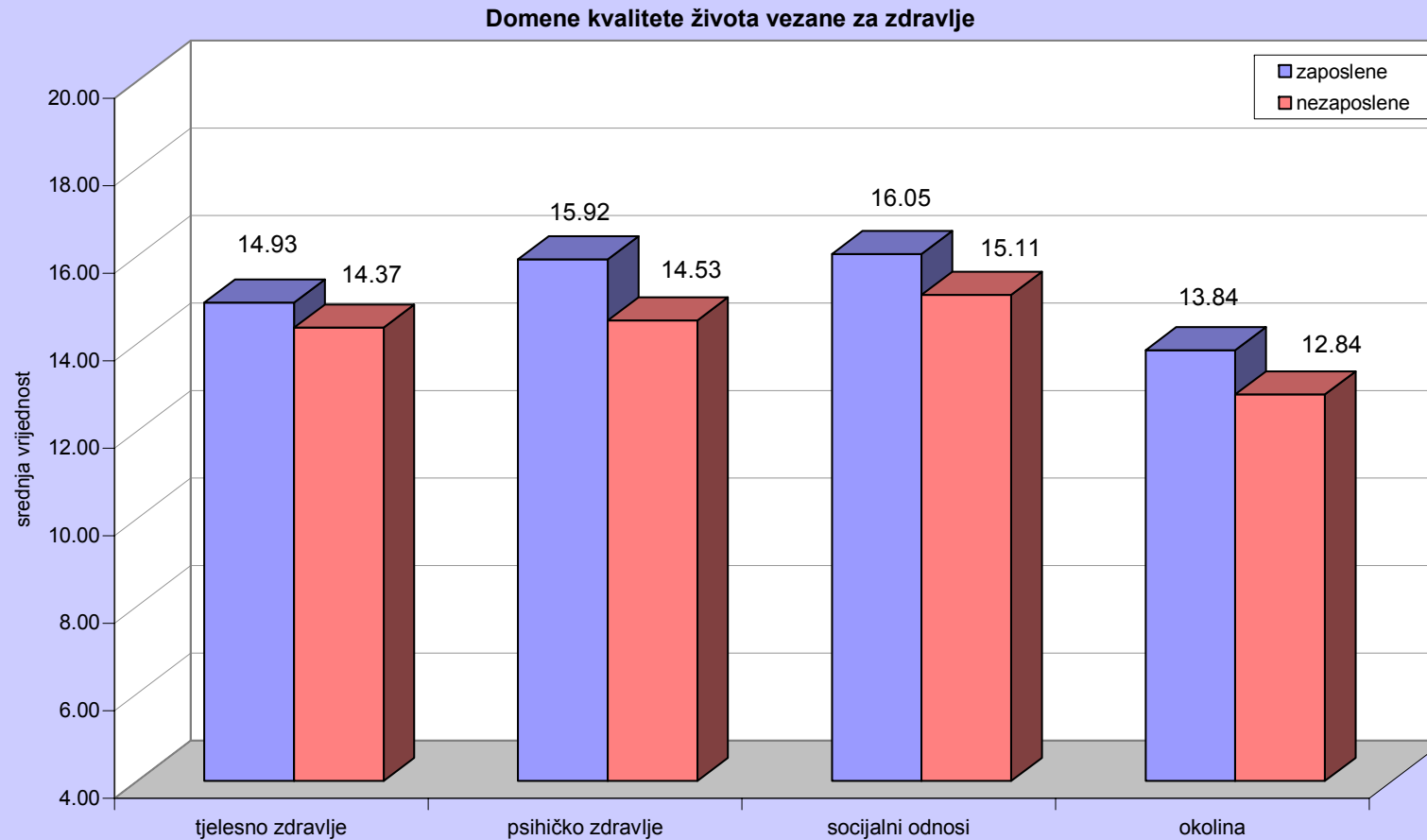
Glavni rezultati

Nezaposlene žene imaju značajno **MANJU** kvalitetu života od **zaposlenih**.
Nezaposlene žene imaju kvalitetu života **ispod razmjera** uobičajenih
za populaciju s indeksom od 6 do 8 (Cummins 2002; Vuletic G 2006).

Statistički je utvrđena značajna razlika u ukupnoj kvaliteti života usporednih skupina žena. ($t=3,579$; $df=294$; $p < 0,01$)

Glavni rezultati

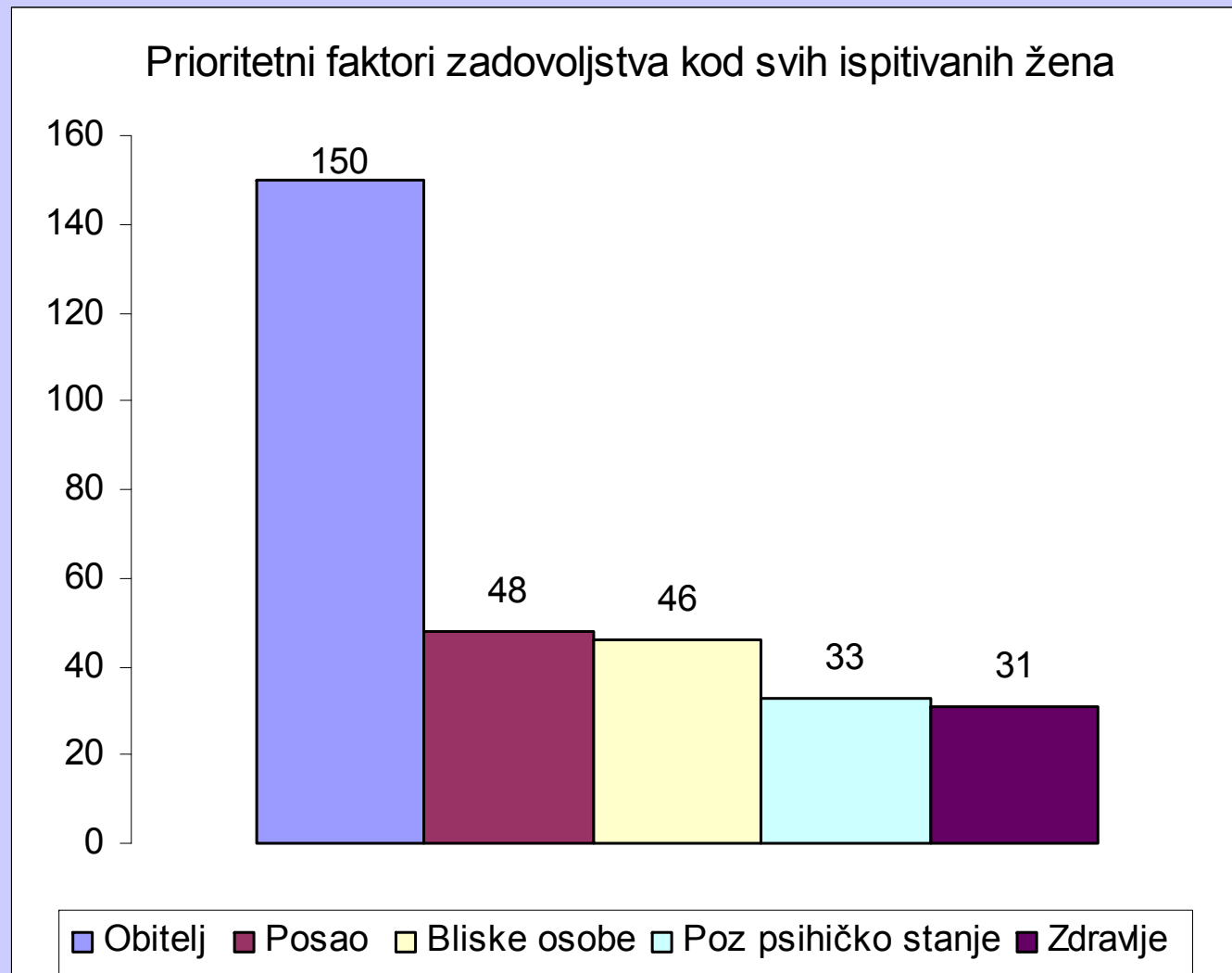

Na svim domenama kvalitete života vezane za zdravlje, **nezaposlene žene u odnosu na zaposlene, iskazuju NIŽU kvalitetu života.**

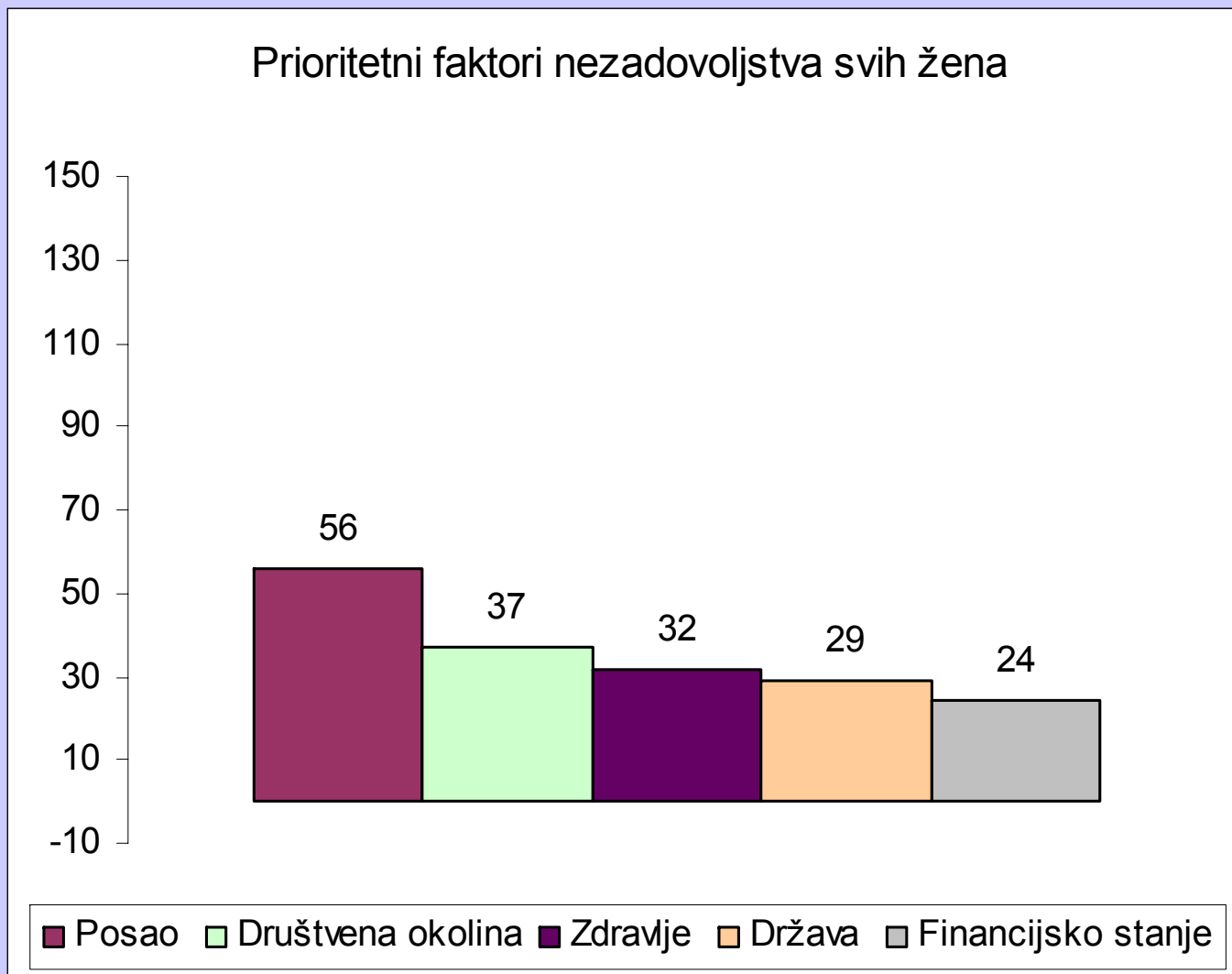
Pojmovi domena (WHO)

- **Tjelesno zdravlje:** koliko bolovi sprečavaju dnevne aktivnosti, nužnost dnevnog medicinskog tretmana, dovoljno energije i mogućnost kretanja, obavljanje svakidašnjih aktivnosti, radne sposobnosti
- **Psihološko zdravlje:** uživanje u životu, smisao života, moć koncentracije, prihvaćanje izgleda, zadovoljstvo sobom, učestalost doživljaja negativnog raspoloženja, očaja, tjeskobe i potištenosti
- **Socijalni odnosi:** odnos s bliskim osobama, seksualni život, podrška od prijatelja
- **Okolina:** fizička sigurnost u svakodnevnicu, zdrav okoliš, dostatnost materijalnog za potrebe, dostupnost informacija, prilike za rekreaciju, uvjeti stambenog prostora, dostupnost medicinskih usluga, transportno sredstvo

Faktori poboljšanja KŽ **svim** ispitanicama

Faktori umanjenja KŽ **svim** ispitanicama

Što održava KŽ u razmjerima uobičajenim za populaciju **svih** ispitanica

☀ **zaposlenost**

☀ **fizičko zdravlje**

☀ **psihičko zdravlje**

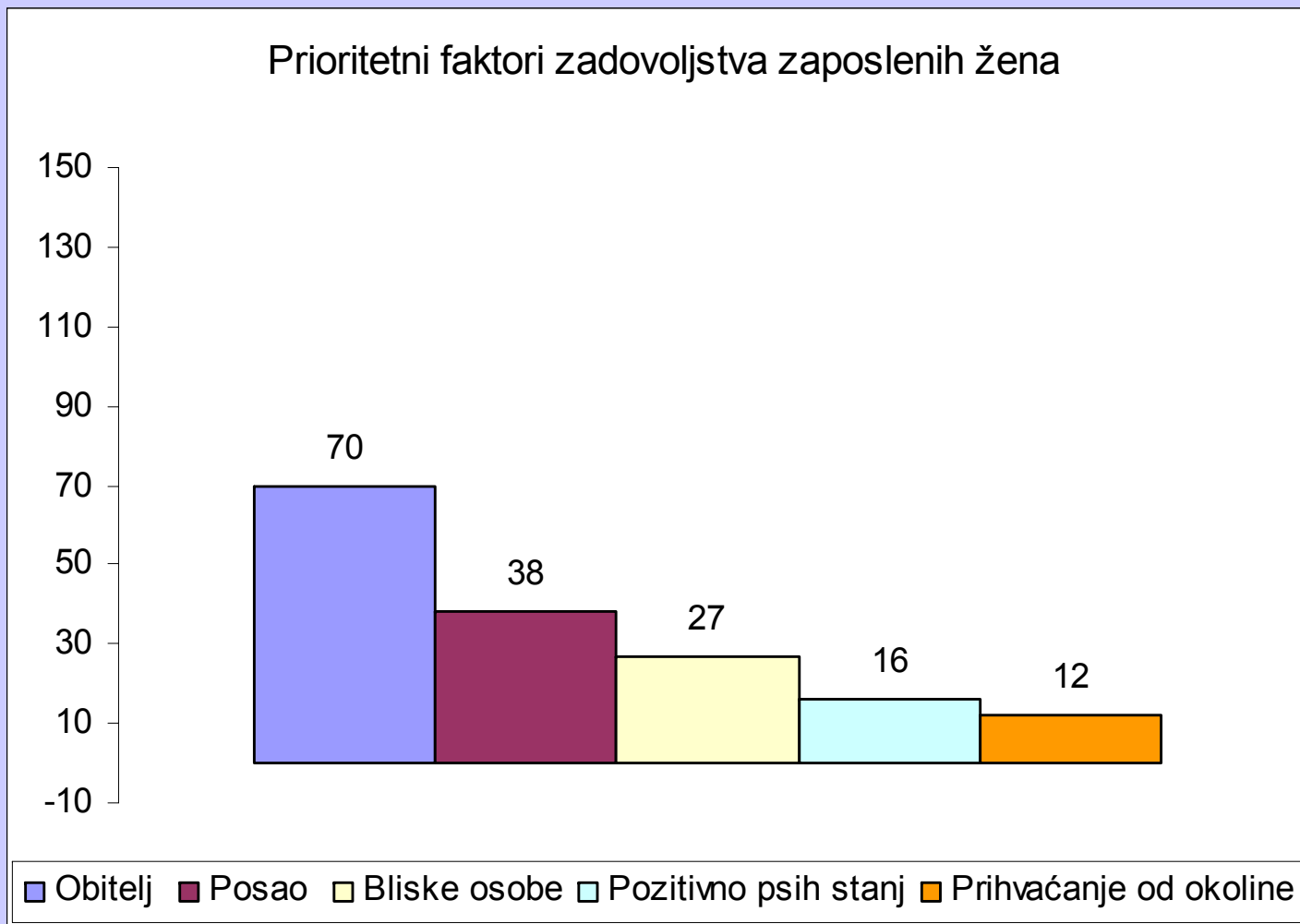
☀ **socijalni odnosi**

☀ **okolina**

☀ **↑optimizam**

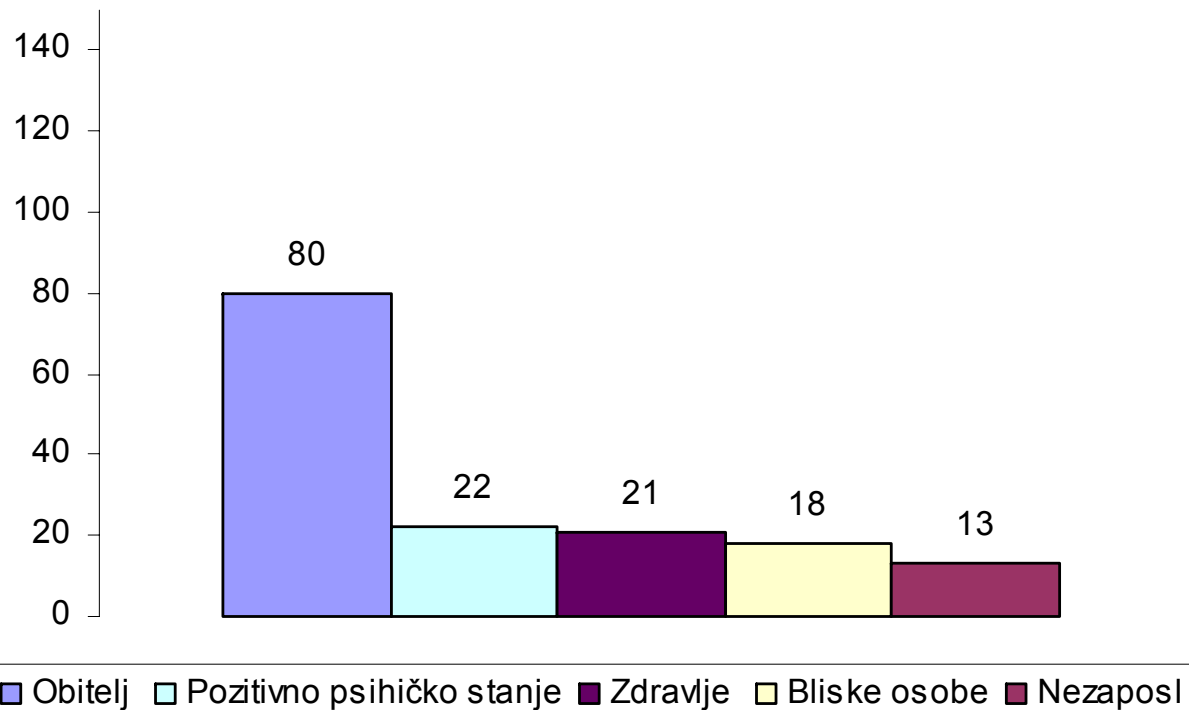
faktori s utjecajem na održavanje kvalitete života u rasponima uobičajenim za populaciju, stoga su oni salutogenetski za žene s invaliditetom

Faktori poboljšanja KŽ zaposlenim ispitanicama

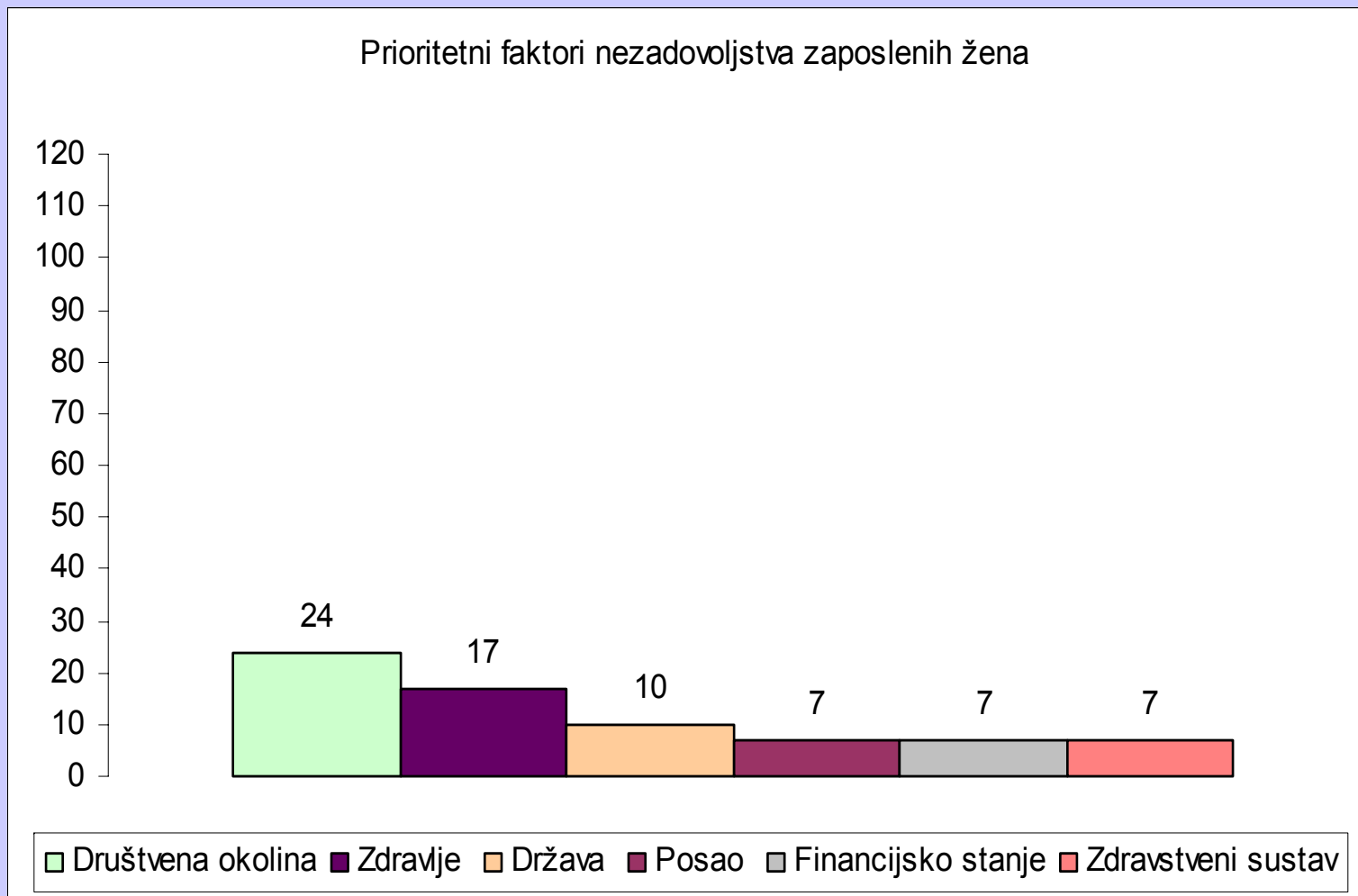

Faktori poboljšanja KŽ nezaposlenim ispitanicama

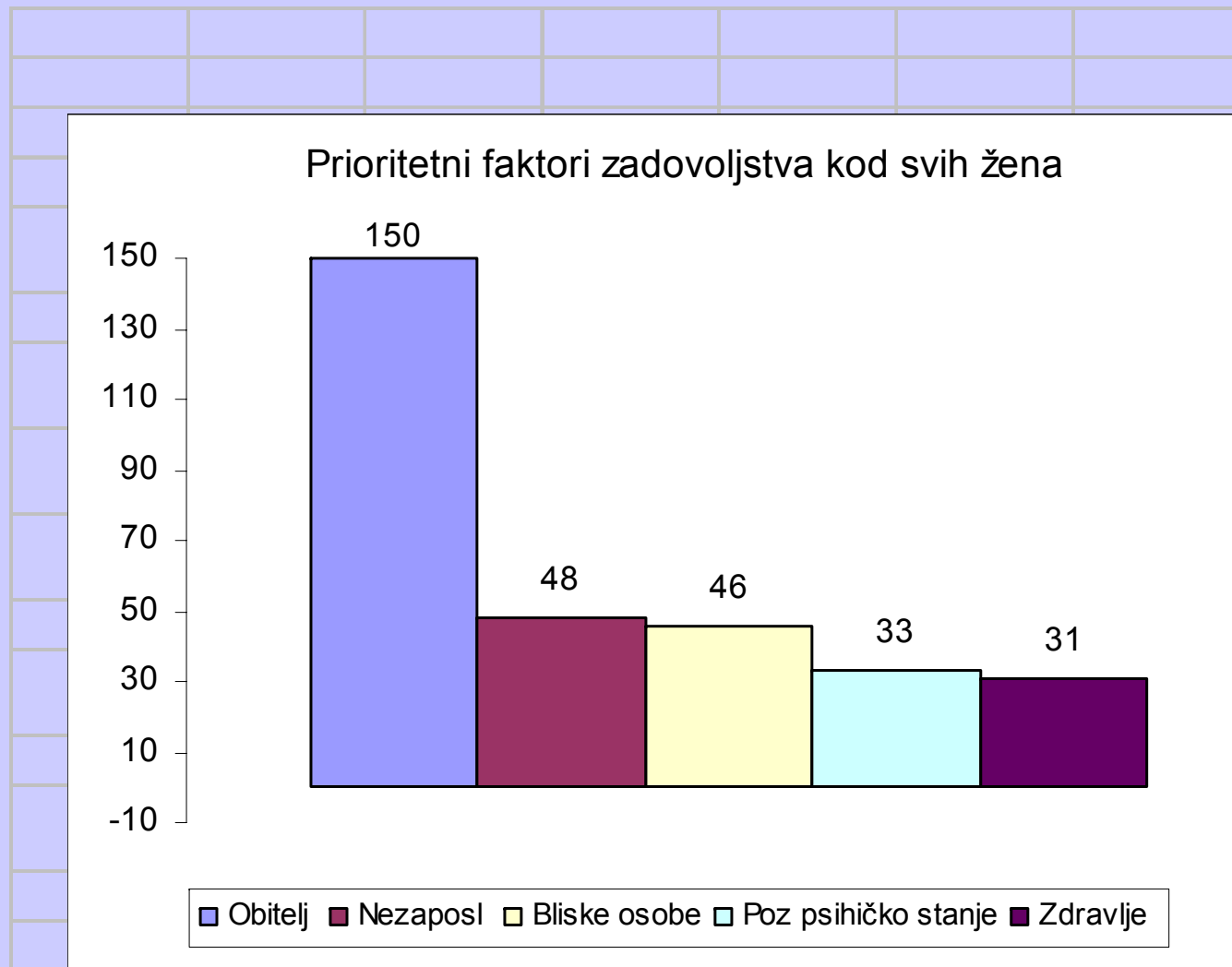
Prioritetni faktori zadovoljstva nezaposlenih žena

Faktori umanjenja KŽ zaposlenim ispitanicama

Faktori umanjenja KŽ nezaposlenim ispitanicama

Što održava KŽ u razmjerima uobičajenim za populaciju **nezaposlenih** ispitanica

- 49% živi KŽ uobičajenom za populaciju
- a pretpostavljeni čimbenici koji im to omogućuju i mogu se nazvati salutogenetski su:

☀ **osjećaj pripadnosti zajednici**

☀ **sigurnost u budućnost**

☀ **dobar odnos s bližnjima**

☀ **mogućnost lakog psihofizičkog opuštanja**

☀ **uživanje u društvu prijatelja**

☀ **te potreba za stalnom aktivnošću i okupacijom**

Naši prijedlozi

POSAO

- ☉ **povećati broj zaposlenih žena s invaliditetom**
faktor posao \uparrow KŽ, a nezaposlenost \downarrow KŽ
- ☉ ženama s nekonkurentnim zvanjem **omogućiti prekvalifikaciju, dodatnu izobrazbu, tečajeve** s kojima bi imale veće mogućnosti u širem području zapošljavanja
- ☉ **upoznati poslodavce o koristima** zapošljavanja žena s invaliditetom kako za poslodavca tako i za zaposlenog
- ☉ **izobrazba** žena s invaliditetom, treba biti **usklađena s potrebama tržišta rada**

Naši prijedlozi

SOCIJALNA PODRŠKA

- ☺ **rad u grupama** dati podršku osnivanju grupa za samopomoć (npr. obitelji i žene sa sličnom situacijom)
- ☺ **trajno stručno savjetovanje** u Udruzi osoba s invaliditetom otvorenoga za šire članstvo (uključeni pravnik, liječnik, psiholog, socijalni radnik) – pozitivno psihološko stanje i sposobnost relaksacije vrlo su važni za održavanja KŽ
- ☺ organiziranje **radionica** u Udruzi (sportske, umjetničke, kreativan rad, glazba, cvijeće, jezici, rad na računalu, pjevanje)
- ☺ potreba za stalnom **senzibilizacijom društva i edukacijom** o načinu ophođenja s osobama s invaliditetom

Naši prijedlozi

OBITELJ

- ☺ **kontinuirano snažiti obitelj** koja skrbi o osobi s invaliditetom s obzirom da je obitelj čimbenik koji unaprjeđuje KŽ i zadovoljstvo životom žena s invaliditetom a **dobar odnos sa bližnjima** važan salutogenetski faktor, posebice u fazi deinstitutionalizacije gdje je moguće napraviti translokaciju sredstava i usmjeriti prema obitelji kao nucleusu društva (Cummins 2001.)
- ☺ **ubuduće nastaviti studije** kvalitete života tih obitelji te na osnovu rezultata kontinuirano unapređivati pažnju i skrbi prema tim obiteljima

Doprinos projekta

- **rezultati doprinose provedbi** Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom iz područja

Istraživanje i razvoj

Obitelj (kontinuirano promicanje obiteljskih vrijednosti i senzibilizacije javnosti)

Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad

- **razvoj kulture korištenja znanstveno** utemeljenih činjenica kao podloge prilikom razmatranja za unapređenje politike spram osoba s invaliditetom

HVALA!

- Web adrese
- www.hzjz.hr
- www.zdravlje.hr
- Kontakt adrese
- tomislav.benjak@hzjz.hr
- andrea.barisin@hzjz.hr